

Observatori del Treball de les Illes Balears

Evolució i perfil del treball autònom

4t trimestre 2021

Data d'actualització: març 2022

GOVERN
ILLES
BALEARIS

soib formació
i ocupació

Evolució i perfil del treball autònom a les Illes Balears

4T 2021

Data d'actualització: març de 2022

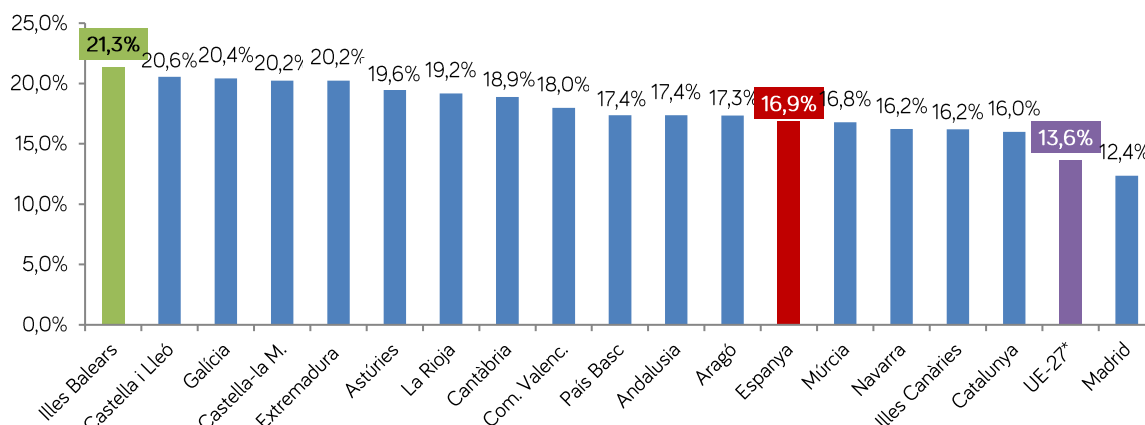
Observatori del Treball de les Illes Balears

1. Evolució general

Durant l'any 2021 l'activitat econòmica es reprèn de manera gradual. Fins i tot, en els darrers mesos de l'any certs indicadors econòmics ja superen els registres previs a la pandèmia, com el nombre de persones afiliades. En aquest context, els treballadors per compte propi mantenen la major resiliència davant les dificultats derivades de la pandèmia i de les restriccions, amb un retorn al creixement interanual positiu més primerenc que la resta d'afiliats, que han d'esperar a l'inici de la temporada d'estiu per refer-se. Així, la distribució que recull el règim especial de treballadors autònoms (RETA) de la Tresoreria General de la Seguretat Social (TGSS) mostra que, tant a Espanya com a les Illes Balears, a finals de desembre el treball autònom o per compte propi encara representa pràcticament un de cada cinc treballadors d'alta a la Seguretat social, una xifra en línia amb la mitjana dels darrers anys.

A les Illes Balears, els treballadors autònoms suposen el 21,3 % del conjunt de l'afiliació del mes de desembre de 2021. De fet, les Balears se situen com la comunitat autònoma on els autònoms tenen més pes: 4,4 punts percentuals per sobre de la mitjana nacional (16,9 %) i una diferència de gairebé 9 punts respecte de Madrid (12,4 %), que és la regió amb menys pes dels treballadors per compte propi en el darrer mes de 2021. D'altra banda, mentre que a la resta de territoris el pes dels autònoms és bastant uniforme al llarg de l'any, a les Balears, a conseqüència de l'estacionalitat del mercat laboral, experimenta variacions destacables en els diferents trimestres i, així, és habitual que tenguin el pes més alt de tot l'any en el quart trimestre. D'altra banda, com es pot comprovar en el gràfic 1, el pes dels treballadors per compte propi de les Illes Balears i també el del conjunt d'Espanya superen clarament la mitjana europea (13,6 % en el tercer trimestre de 2021, el darrer disponible).

Gràfic 1. Pes dels afiliats per compte propi per comunitats autònomes (desembre de 2021)

*Dades: 3T 2021

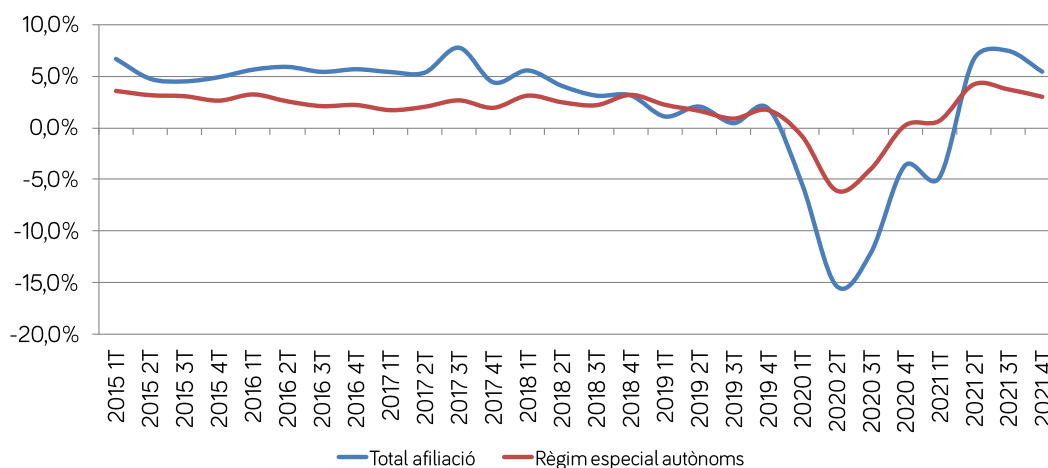
Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

D'altra banda, part dels autònoms té treballadors assalariats i, per això, la importància que tenen com a creadors de llocs de feina. Així, durant el quart trimestre de 2021 un total de 27.189 assalariats treballaven per a un autònom, un 7,3 % més que en el mateix període de 2020. Si es considera el nombre de treballadors autònoms més els assalariats que tenen a càrrec, junts representen el 27,5 % del total de l'ocupació del mes de desembre de 2021.

En dades absolutes, de les 437.590 persones afiliades a la Seguretat Social de les Illes Balears al final del quart trimestre, 93.204 es troben d'alta en el règim especial de treballadors autònoms, un 3,0 % més que tot just un any abans. Segons les dades del tancament de desembre, l'increment es troba per davall del que es pot observar en el conjunt d'afiliats (5,4 %), fet que s'explica a causa del fort repunt de l'activitat turística i dels assalariats (6,3 %) durant l'estiu del 2021.

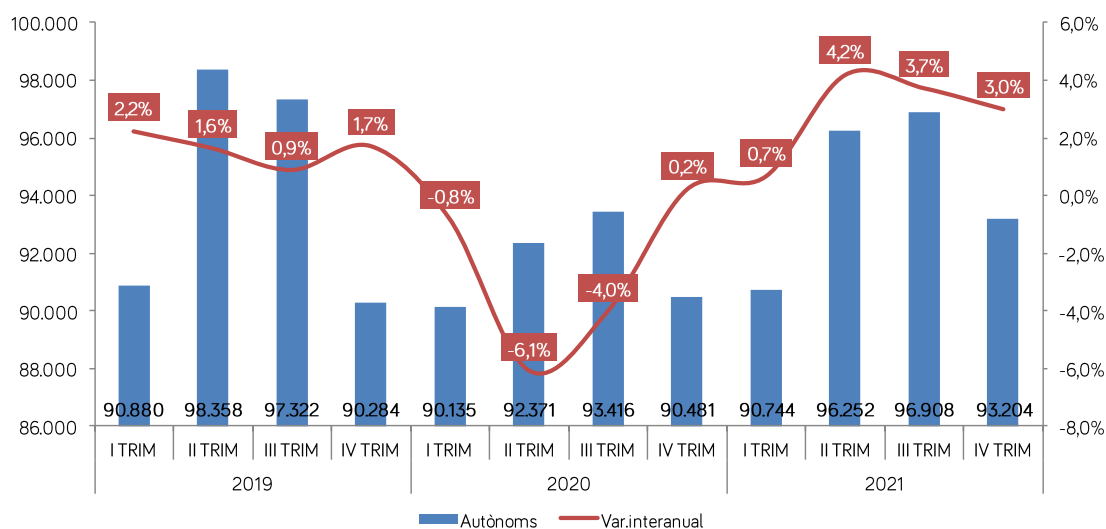
En termes d'evolució, en els gràfics 2 i 3 es pot apreciar com la resistència major dels treballadors autònoms a la crisi provocada per la pandèmia s'ha traduït en una rapidesa també major a evolucionar cap a valors positius, si bé l'efecte de l'arribada de l'estiu ha tingut un efecte multiplicador en el treball assalariat i això ha permès que se situï per damunt de l'evolució dels treballadors autònoms per primera vegada des que va esclatar la pandèmia a les Illes.

Gràfic 2. Variació interanual de l'afiliació total i d'autònoms (1T 2015 - 4T 2021)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Gràfic 3. Nombre d'autònoms per trimestres i variació interanual (1T 2019 - 4T 2021)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Quant a la distribució per illes (taula 1), el mes de desembre de 2021 els autònoms segueixen la distribució habitual de la població, amb un predomini de Mallorca respecte de la resta de l'arxipèlag (71.130), seguida d'Eivissa (12.575), de Menorca (7.315) i de Formentera (847). Totes experimenten increments interanuals, sobretot Eivissa (5,0 %). Respecte del pes dels autònoms

sobre el total de treballadors de l'arxipèlag, oscil·la entre el pes mínim de Mallorca (19,9 %) i el màxim de Formentera (31,8 %). Menorca i Eivissa presenten pesos molts similars (26,3 % i 26,4 %, respectivament).

Taula 1. Afiliats al règim d'autònoms i total dels règims de la TGSS per illes (desembre de 2020 - desembre de 2021)

	Autònoms		Total		Pes		Var. (%) des 21/20	
	DES 20	DES 21	DES 20	DES 21	DES 20	DES 21	Autònoms	Total
Mallorca	69.333	71.130	339.720	357.033	20,4%	19,9%	2,6%	5,1%
Menorca	7.136	7.315	26.484	27.762	26,9%	26,3%	2,5%	4,8%
Eivissa	11.975	12.575	44.065	47.621	27,2%	26,4%	5,0%	8,1%
Formentera	826	847	2.595	2.672	31,8%	31,7%	2,5%	3,0%
Illes Balears	90.481	93.204	415.123	437.590	21,8%	21,3%	3,0%	5,4%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

2. Perfil per tipologies de relació laboral

Dins el grup de treballadors autònoms, la TGSS hi agrupa diversos tipus de relació laboral, com són els socis de cooperatives, els familiars col·laboradors, els membres d'òrgans d'administració de societats mercantils, els autònoms sense relació especial (que són els més nombrosos) i, finalment, una sèrie de grups amb una incidència molt menor, com ara els membres d'institucions religioses o els de col·legis professionals, els TRADE¹ i els familiars de socis de societats mercantils.

D'acord amb aquestes tipologies, les dades referides al darrer trimestre de 2021 mostren la distribució següent (taula 2): el 57,7 % del total (53.764 persones) són autònoms sense cap tipus de relació especial, que hi conformen el grup més nombrós, amb diferència. A continuació, el segon grup amb més pes són els membres de cooperatives o empreses col·lectives, que aglutinen el 17,1 % del total, seguits dels membres d'òrgans d'administració de societats mercantils capitalistes, que representen un 16,1 % del total. Amb un pes més marginal es troben els que tenen un parentesc amb els titulars de l'activitat mercantil: els familiars col·laboradors de la persona titular de l'explotació (5,9 %). El grup d'"altres", que engloba la resta de col·lectius, suma 3.026 persones, que són el 3,2 % de tota l'afiliació dels autònoms.

¹ TRADE: treballadors autònoms econòmicament dependents.

Respecte del quart trimestre de l'any anterior, hi ha un augment en la major part dels grups, excepte entre els socis de cooperatives, que es mantenen. Els increments més alts es donen entre els membres d'òrgans d'administració de societats mercantils capitalistes (6,3 %) i en la categoria d'"altres" (6,0 %). D'altra banda, els autònoms sense relació presenten un augment del 3,1 %.

Taula 2. Afiliats a la TGSS per compte propi per col·lectius a les Illes Balears (4T 2021)

	4T2021	Pes	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa
Autònoms sense relació	53.764	57,7%	1.636	3,1%
Soci de cooperativa o empresa col·lectiva	15.969	17,1%	-6	0,0%
Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	14.966	16,1%	892	6,3%
Familiar col·laborador de titular d'explotació	5.479	5,9%	31	0,6%
Altres	3.026	3,2%	170	6,0%
TOTAL	93.204	100,0%	2.723	3,0%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Territorialment, totes les illes mostren un patró similar, en què són predominants els autònoms sense relació, ja que a totes les illes representen més de la meitat dels treballadors per compte propi (taula 3). Mallorca hi és al capdavant (58,4 %), mentre que a Formentera n'hi ha la representació més baixa (48,8 %) i s'hi troba la proporció més alta de socis cooperativistes (24,9 %) i de familiars col·laboradors (6,5 %) respecte de la resta d'illes. Pel que fa a l'evolució interanual, destaca l'increment a les Pitiüses dels membres d'òrgans d'administració de societats mercantils capitalistes, i el descens a Mallorca i a Formentera dels socis de cooperatives o empreses col·lectives.

Taula 3. Afiliats a la TGSS per compte propi, per col·lectius i per illes (4T 2021)

		Autònoms sense relació	Soci cooperativa o empresa col·lectiva	Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	Familiar col·laborador de titular d'explotació	Altres	TOTAL
Total	Mallorca	41.534	11.854	11.088	4.377	2.277	71.130
	Menorca	4.009	1.313	1.277	417	299	7.315
	Eivissa	7.151	2.309	2.174	587	354	12.575
	Formentera	413	211	131	55	37	847
	ILLES BALEARS	53.764	15.969	14.966	5.479	3.026	93.204
Distribució percentual	Mallorca	58,4%	16,7%	15,6%	6,2%	3,2%	100,0%
	Menorca	54,8%	17,9%	17,5%	5,7%	4,1%	100,0%
	Eivissa	56,9%	18,4%	17,3%	4,7%	2,8%	100,0%
	Formentera	48,8%	24,9%	15,5%	6,5%	4,4%	100,0%
	ILLES BALEARS	57,7%	17,1%	16,1%	5,9%	3,2%	100,0%
Var.interanual relativa	Mallorca	3,1%	-1,2%	5,3%	0,4%	6,1%	2,6%
	Menorca	0,7%	3,7%	7,0%	1,0%	6,0%	2,5%
	Eivissa	4,6%	3,8%	9,3%	0,5%	4,7%	5,0%
	Formentera	2,0%	-3,2%	12,9%	0,0%	15,6%	2,5%
	ILLES BALEARS	3,1%	0,0%	6,3%	0,6%	6,0%	3,0%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

3. Perfil per sectors econòmics

La distribució dels treballadors per sectors econòmics mostra com el mes de desembre de 2021 els afiliats per compte propi es reparteixen de la manera següent (taula 4): el 73,6 %, als serveis; el 17,7 %, a la construcció; el 6,1 %, a la indústria, i el 2,6 % restant, a l'agricultura. Dins de les branques dels serveis destaquen el pes del comerç, que hi representa el 17,0 % dels autònoms en el període analitzat, i el de l'hostaleria (l'11,0 %).

Si s'analitza el pes dels autònoms d'acord amb el sector econòmic al qual pertanyen, es pot observar que els treballadors per compte propi tenen el paper més preeminent en l'agricultura i la pesca, amb el 38,7 %, seguits per la construcció (30,2 %) i la indústria (20,6 %). A la coa, el sector terciari presenta la presència inferior d'autònoms en el teixit productiu (19,7 %), si bé aquest valor baix està condicionat per les activitats relacionades amb l'Administració pública, com són la sanitat (6,8 %) o l'educació (9,1 %), atès que en la branca d'activitats immobiliàries tenen una representativitat molt elevada (42,2 %). Des d'un punt de vista més detallat, el pes major dels autònoms en relació amb el total d'afiliats el presenten els altres serveis (46,2 %), seguits de les activitats immobiliàries (42,2 %), l'agricultura (38,7 %) i les activitats professionals científiques i tècniques (38,3 %), que contrasten amb les branques relacionades amb el

subministrament d'aigua i la gestió de residus (2,1 %) i l'abastiment energètic (3,2 %), en què la proporció d'autònoms és més aviat anecdòtica.

Quant a l'evolució interanual, l'increment del 3,0 % dels autònoms respecte del desembre de l'any anterior ve impulsat per un creixement desigual de les branques que el componen.

D'aquesta manera, el sector serveis mostra el dinamisme més gran, amb un increment dels treballadors per compte propi del 3,6 %, que contrasta amb el que experimenten la construcció (2,2 %) i, sobretot, la indústria (+0,4 %) i el sector primari (-0,8 %), que s'han mantingut gairebé estancats.

Novament, el detall de les branques productives permet observar amb més precisió aquesta evolució més favorable del sector serveis. Així, lideren l'impuls les activitats d'informació i les comunicacions (9,8 %); les professionals, científiques i tècniques (7,9 %); les artístiques, recreatives i d'entreteniment (7,5 %), i les immobiliàries (6,9 %). Amb tot, en el conjunt d'afiliats el creixement ha estat superior (5,4 %) i s'ha sustentat sobretot en l'hostaleria (14,6 %) i les activitats recreatives d'entreteniment (10,4 %), amb increments de dos dígits.

Taula 4. Afiliats a la TGSS per compte propi per seccions d'activitat econòmica (desembre de 2021)

	Autònoms		Distribució assalariats (%)	Total Afiliació	Pes (%) autònoms sobre total	Var. (%) Des21/Des20	
	Desembre 21	Distribució (%)				Autònoms	Total
(A) Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	2.441	2,6%	0,3%	6.301	38,7%	-0,8%	-0,1%
(B) Indústries extractives	51	0,1%	0,1%	408	12,5%	2,0%	3,8%
(C) Indústria manufacturera	5.499	5,9%	4,9%	21.719	25,3%	0,5%	3,4%
(D) Subministr. d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	26	0,0%	0,2%	821	3,2%	0,0%	-2,0%
(E) Subministr. d'aigua, activ. de sanejament, gestió de residus i descontaminació	98	0,1%	1,4%	4.606	2,1%	-3,9%	2,4%
(F) Construcció	16.499	17,7%	11,5%	54.574	30,2%	2,2%	6,2%
(G) Comerç a l'engròs i al detall; reparació de vehicles de motor	17.904	19,2%	17,0%	73.865	24,2%	1,4%	4,0%
(H) Transport i emmagatzematge	4.991	5,4%	4,7%	21.362	23,4%	1,1%	8,6%
(I) Hostaleria	11.540	12,4%	11,0%	47.758	24,2%	1,2%	14,6%
(J) Informació i comunicacions	1.950	2,1%	2,0%	8.584	22,7%	9,8%	5,3%
(K) Activ. financeres i d'assegurances	1.315	1,4%	1,6%	6.635	19,8%	1,8%	-2,8%
(L) Activ. immobiliàries	2.380	2,6%	1,0%	5.646	42,2%	6,9%	7,1%
(M) Activ. professionals, científiques i tècniques	8.456	9,1%	4,1%	22.068	38,3%	7,9%	5,0%
(N) Activ. administratives i serveis auxiliars	5.904	6,3%	8,8%	34.987	16,9%	6,7%	5,3%
(O) Administració pública i defensa; S.S.	49	0,1%	7,0%	23.106	0,2%	0,0%	0,7%
(P) Educació	2.456	2,6%	7,5%	27.135	9,1%	6,6%	5,0%
(Q) Activ. sanitàries i de serveis socials	2.935	3,1%	12,1%	42.960	6,8%	5,3%	3,5%
(R) Activ. artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.451	2,6%	2,1%	9.747	25,1%	7,5%	10,4%
(S) Altres serveis	6.240	6,7%	2,2%	13.514	46,2%	1,8%	4,3%
(T) Activ. de la llar, com ocupadors de personal domèstic	9	0,0%	0,3%	10.793	0,1%	12,5%	-0,1%
(U) Activ. d'organitzacions i organismes extraterritorials	10	0,0%	0,0%	35	28,6%	11,1%	-2,8%
TOTAL	93.204	100,0%	100,0%	436.624	21,3%	3,0%	5,4%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

4. Perfil sociodemogràfic i econòmic

Segons les dades de la TGSS, en el tancament de 2021 el perfil majoritari del treballador autònom a l'arxipèlag continua sent masculí (64,6 %), d'entre 40 i 54 anys (47,2 %), i de nacionalitat espanyola (76,3 %). Respecte de l'any anterior, les dones s'han incrementat més que els homes (+4,1 % i 2,4 %, respectivament), fet que n'eleva la representativitat fins al 35,4 % i, així, lentament se'n segueix escurçant la diferència respecte dels homes. Quant als grups per edat, els menors de 25 anys segueixen sent el col·lectiu que té menys presència entre els autònoms, amb diferència (2,2 %), tot i que, alhora, són els que han presentat un increment interanual més alt (6,4 %). Els segueixen en creixement interanual els majors de 55 anys (5,0 %), seguits dels que són entre els 40 i els 54 anys (2,4 %) i els que es troben entre els 25 i els 39 anys (1,7 %). Finalment, respecte de la nacionalitat, els estrangers segueixen incrementant per sobre dels nacionals el nombre de treballadors autònoms en termes interanuals, amb valors similars entre els ciutadans de la Unió Europea (6,3 %) i els de fora de la Unió Europea (6,2 %).

L'antiguitat del negoci dels autònoms mostra com els negocis més longeus, amb més de cinc anys, són encara el grup majoritari, amb gairebé la meitat del total (49,3 %), si bé, juntament amb les Canàries (47,2 %) i Madrid (48,4 %), representen el percentatge més baix de les comunitats espanyoles. Això posa de manifest el caràcter més jove del teixit productiu de treballadors per compte propi o l'estacionalitat de l'estructura productiva que provoca l'alta i la baixa de més comptes de cotització.

A més que els negocis siguin més joves, el teixit autònom balear es caracteritza per la proporció elevada de treballadors que cotitzen per la base mínima, xifra que en el quart trimestre d'enguany s'ha elevat 4 dècimes respecte de l'any anterior, fins al 90,6 %, un valor per sobre de la mitjana espanyola (85,8 %). De fet, aquest percentatge tan sols el superen les Illes Canàries (91,7 %) i Extremadura (90,7 %).

Taula 5. Perfil dels afiliats a la TGSS per compte propi (desembre de 2021)

Perfil dels treballadors autònoms	Desembre 2021	Pes	Variació interanual	Pes dels treballadors del règim general
Total	93.204		3,0%	
Per sexe				
Homes	60.210	64,6%	2,4%	51,2%
Dones	32.994	35,4%	4,1%	48,8%
Per edat				
Menors 25 anys	2.034	2,2%	6,4%	6,6%
De 25 a 39 anys	21.643	23,2%	1,7%	34,4%
De 40 a 54 anys	44.020	47,2%	2,4%	42,6%
Més de 55 anys	25.507	27,4%	5,0%	16,4%
Per nacionalitat				
Nacionals	71.099	76,3%	2,0%	85,0%
UE	12.882	13,8%	6,3%	6,0%
NO UE	9.223	9,9%	6,2%	9,0%
Per sector				
Agricultura i pesca	2.441	2,6%	-0,8%	0,3%
Indústria	5.674	6,1%	0,4%	6,6%
Construcció	16.499	17,7%	2,2%	11,5%
Serveis	68.590	73,6%	3,6%	81,3%
Per antiguitat en el negoci *				
5 o més anys	26.724	49,3%	-	-
De 3 a 5 anys	6.834	12,6%	-	-
D'1 a 3 anys	11.167	20,6%	-	-
De 6 a 11 mesos	4.782	8,8%	-	-
Menys de 6 mesos	4.700	8,7%	-	-
Per base de cotització *				
Base mínima (b.m.)	49.091	90,6%	-	-
Entre 1,5 i 2 de la b.m.	1.129	2,1%	-	-
Entre b.m. i 1,5 de la b.m.	2.570	4,7%	-	-
Entre 2 i 3 de la b.m.	1.230	2,3%	-	-
Més de 3 vegades la b.m.	187	0,3%	-	-

*Dades de 30/06/2021

Font: OTIB a partir de dades del MESS i de la TGSS

Finalment, l'estructura del col·lectiu de treballadors per compte propi d'acord amb el nombre d'assalariats que tenen contractats es mou en els valors que ha presentat en els darrers anys (taula 6). Així, les dades de finals de desembre mostren que una gran majoria, el 86,5 %, ho són en solitari; un 10,1 % compta amb un treballador o dos; un 3,2 % en té entre tres i nou, i tan sols el 0,2 % disposa d'almenys deu treballadors. En termes interanuals, augmenten sobretot els autònoms amb un nombre més alt de treballadors: els de deu assalariats o més (27,6 %) i els que tenen entre tres i nou treballadors (9,4 %).

Taula 6. Afiliats a la TGSS per compte propi segons el nombre d'assalariats (4T 2021)

	4T2021	Pes	Var.int. absoluta	Var.int. relativa
Sense assalariats	80.667	86,5%	2.269	2,9%
1 o 2 assalariats	9.369	10,1%	154	1,7%
De 3 a 9 assalariats	2.960	3,2%	255	9,4%
10 o més assalariats	208	0,2%	45	27,6%
Total	93.204	100,0%	2.723	3,0%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS